

Vergaderjaar 2001–2002

28 000 VI

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2002

Nr. 64

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 april 2002

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 11 april 2002 overleg gevoerd met minister Korthals van Justitie over:

- **de brief van de minister d.d. 20 maart 2002 inzake de uitlevering van Nederlandse onderdanen aan de VS (Just-020276).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van Oven** (PvdA) dankt de minister voor de brief, die op een groot aantal punten duidelijkheid biedt. Er blijkt geen reden aanwezig om terug te komen op het uit 1983 daterende Uitleveringsverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika. Op grond van het recent gesloten Europese uitleveringsverdrag is uitlevering van eigen onderdanen ook binnen de EU mogelijk, zij het dat dit verdrag nog niet overal is geratificeerd. Een en ander zal veranderen met de inwerkingtreding van het Europese arrestatiebevel, zij het uitsluitend binnen EU-gebied. Kan de minister aangeven waarom nog nooit om uitlevering van Amerikaanse staatsburgers is gevraagd?

Wat de terugkeergarantie betreft is het de vraag waarom Nederland genoeg moet nemen met de notawisseling van 1991, waarin de Amerikaanse regering heeft uitgesproken dat «in beginsel» zal worden teruggeleverd. Over de woorden «in beginsel» blijken misverstanden te kunnen rijzen. In een gesprek met de Amerikaanse onderminister van justitie zei deze dat het er daarbij om gaat dat mensen niet kunnen worden gedwongen teruggeleverd te worden. In de memorie van toelichting bij de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen (WOTS) staat dat het voorgestelde tweede lid van artikel 4 van de Uitleveringswet verlangt dat de minister in elk concreet geval waarin uitlevering van een Nederlander toelaatbaar wordt verklaard, de garantie verkrijgt dat een op te leggen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf in Nederland mag worden ondergaan. Het is zeer de vraag of zo'n onderdeel van de wet via een notawisseling opzijgezet kan worden. Ook in het Europese uitleveringsverdrag wordt gesproken van een te bedingen terugkeergarantie per individueel geval. Er is sprake van een concreet geval van vervolging van iemand die tien jaar geleden 100 gram cocaïne heeft verhandeld in Texas. Voor een dergelijk geval zijn in feite geen weigeringsgronden voorzien. Artikel 10, lid 2, is

¹ Samenstelling:

Leden: Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Scheltema-de Nie (D66), Zijlstra (PvdA), Apostolou (PvdA), Middel (PvdA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), ondervoorzitter, Rabbae (GroenLinks), Van Oven (PvdA), Kamp (VVD), Rouvoet (ChristenUnie), O. P. G. Vos (VVD), Passtoors (VVD), Van Wijmen (CDA), De Wit (SP), Ross-van Dorp (CDA), Niederer (VVD), Nicolai (VVD), Halsema (GroenLinks) Weekers (VVD), Van der Staaij (SGP) en Wijn (CDA).
Plv. leden: Wagenaar (PvdA), Balkenende (CDA), Çörüz (CDA), Van Vliet (D66), Duijkers (PvdA), Kuijper (PvdA), Albayrak (PvdA), Barth (PvdA), Hoekema (D66), Karimi (GroenLinks), Santi (PvdA), Luchtenveld (VVD), Slob (ChristenUnie), Van den Doel (VVD), Rijpstra (VVD), Rietkerk (CDA), Marijnissen (SP), Buijs (CDA), Van Baalen (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), De Vries (VVD), Van Walssem (D66), De Pater-van der Meer (CDA) en Arib (PvdA).

strak geformuleerd. Weigering kan slechts op gezondheid of leeftijd worden gebaseerd. Het Europese uitleveringsverdrag biedt echter ruimere weigeringsgronden. Het desbetreffende delict is weliswaar niet verjaard, maar er zou sprake moeten zijn van een relatie tussen de zwaarte van het delict en het moment waarop om uitlevering wordt verzocht.

Deelt de minister de onrust over de toestand in Amerikaanse gevangenissen? Is er voldoende toezicht, bijvoorbeeld door consulaat-medewerkers, op de situatie in gevangenissen waar vanuit Nederland uitgeleverde personen terechtkomen? Kan enige invloed worden uitgeoefend op de bestemming van uitgeleverde mensen? In dit verband kan nog verwezen worden naar de uitspraak van de kortgedingrechter onlangs, dat er geen aanwijzingen zijn dat de problemen dermate structureel zijn, dat op grond daarvan uitlevering niet mogelijk zou zijn.

Hoe verhoudt de geruststellende mededeling van de minister over het optreden van Amerikaanse agenten op Nederlands grondgebied zich tot bijvoorbeeld het bericht in de Staatscourant van 27 maart waarin wordt gemeld dat door verbindingsofficieren handelingen zijn verricht die in Nederland niet zijn toegestaan? Het rapport-Van Traa is in dezen ook niet erg specifiek. Het optreden van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland zou moeilijk te controleren zijn. Er zouden slechts geruchten zijn dat deze ambtenaren zich niet aan de regels houden.

De ruimte in artikel 10 van de Uitleveringswet gekoppeld aan het verdrag met de VS lijkt uiterst beperkt, beperkter dan voor wat betreft het Europese arrestatiebevel. Brengt dat niet met zich mee dat in de uitleveringsrelatie met de VS enige flexibiliteit en inspraak wat betreft de uitvoering moet worden ingebouwd?

De heer **Van de Camp** (CDA) deelt mee dat zijn fractie zich goeddeels kan vinden in de inhoud van de brief. De relatie met de VS wordt helder beschreven. In de brief en met name in de publieke discussie wordt de generiek-preventieve werking van de dreiging van uitlevering onterecht genegeerd. Mensen die voor uitlevering in aanmerking komen, komen ten onrechte in een slachtofferrol terecht. In de voorlichting over de bestrijding van internationale criminaliteit moet het aspect van uitlevering meer aandacht krijgen.

Volgens de brief verlopen overbrengingen van in de VS veroordeelde Nederlanders altijd via de exequaturprocedure. Nu is een geval bekend waarin een in de VS opgelegde straf van 20 jaar werd omgezet in een Nederlandse straf van 2 jaar. De minister dient dit toe te lichten. Buitenlandse opsporingsambtenaren mogen alleen in Nederland optreden als hun optreden in overeenstemming is met de Wet BOB en als Nederlandse opsporingsambtenaren het niet kunnen. Het is moeilijk om hierbij een casus voor ogen te krijgen.

De heer **Dittrich** (D66) constateert dat vanaf 1998 14 personen aan de VS zijn uitgeleverd, waaronder 4 Nederlanders, terwijl nog 12 Nederlanders wachten op uitlevering. Volgens de wet levert Nederland alleen eigen onderdanen uit als zij, nadat de straf in het buitenland onherroepelijk is, hun straf in Nederland mogen uitzitten. De VS heeft zich echter niet verplicht om Nederlanders terug te leveren. Dergelijke verzoeken worden slechts «welwillend in overweging genomen». Is de minister bereid om dit punt opnieuw in onderhandelingen aan de orde te stellen? Er moet daadwerkelijk een garantie worden afgedwongen.

De Nederlandse rechter moet beoordelen of een Nederlander aan de VS kan worden uitgeleverd en toetst daarvoor marginaal. Volgens de regering staat het buitenlandse opsporingsonderzoek in beginsel niet ter beoordeling van de Nederlandse uitleveringsrechter, tenzij een flagrante schending van de mensenrechten dreigt. In het door de heer Van Oven reeds aangehaalde voorbeeld van iemand die na elf jaar dreigt te worden

uitgeleverd, moet het voor de Nederlandse rechter mogelijk zijn om het uitleveringsverzoek niet-ontvankelijk te verklaren.

Een ander voorbeeld is dat van een Nederlander die via e-mail seksueel contact heeft gehad met een minderjarig meisje in de VS. Toen de Nederlander daadwerkelijk naar de VS ging, bleek het niet te gaan om een minderjarig meisje maar om een meerderjarige FBI-agente. Een dergelijke opsporingsmethode zou in Nederland als uitlokking worden gekwalificeerd. In dit geval moet bij het openbaar ministerie in de VS een klacht worden ingediend. Is de minister bereid om al het mogelijke te doen om deze man niet in Amerika te laten berechten?

In de brief schrijft de minister dat tot op heden niet gebleken is dat Amerikaanse opsporingsambtenaren in Nederland in strijd met Nederlandse opsporingsregels hebben gehandeld. De commissie-Van Traa mocht DEA-ambtenaren die in Nederland werkzaam zijn, niet onder ede horen en heeft de praktijk dus niet in kaart kunnen brengen.

In het Europese uitleveringsverdrag is geregeld dat Nederland een uitlevering kan tegenhouden wanneer het strafbare feit zich geheel of gedeeltelijk op Nederlands grondgebied heeft afgespeeld. Het verdrag met de VS kent een dergelijke clause niet. Het lijkt goed om ook daarover het gesprek met de Amerikanen weer aan te gaan.

De heer **De Wit** (SP) leest in de brief dat de reden waarom Nederlanders aan de VS worden uitgeleverd, in de meeste gevallen is dat de rechtsorde, de openbare orde of het rechtsgevoel in de VS ernstig geschokt is, bijvoorbeeld door de invoer van xtc. Vervolgens krijgt degene die uitgeleverd is een forse straf. Na teruglevering krijgt hij gelukkig een veel kortere straf. Het is voorstelbaar dat het rechtsgevoel in de VS daardoor opnieuw geschokt wordt. Waarom worden deze mensen niet gewoon in Nederland vervolgd?

Op basis van het verdrag met Amerika en op basis van de rechtspraak van de Hoge Raad is er voor de rechter bij een verzoek tot uitlevering ruimte om te toetsen of sprake is van flagrante schending van mensenrechten. In de praktijk komt het hier vaak niet van. Als de rechter van Amerika documenten wil zien en getuigen en deskundigen wil horen, wordt dat soms niet toegestaan. Vervolgens wordt desalniettemin uitlevering toelaatbaar geacht. Daarna constateert de minister dat de rechter uitlevering toelaatbaar heeft geacht. De mogelijkheid om een goede toets te verrichten wordt dus onvoldoende gebruikt.

In Vrij Nederland van 9 maart 2002 wordt een zaak opgevoerd waarin uit het dossier dat gehecht is aan het uitleveringsverzoek, blijkt dat sprake is van anonieme getuigen. Bij andere zaken blijkt dat sprake is van infiltranten of zelfs criminele informanten. Advocaten melden dat zij in hun praktijk vaststellen dat de telefoon wordt afgetapt. Buitenlandse opsporingsambtenaren blijken methoden te gebruiken die Nederland ontoelaatbaar vindt. Een uitleveringsverzoek moet zowel door de rechter als door de minister zeer nauwkeurig worden beoordeeld.

De VS heeft in principe geen bezwaar tegen teruglevering, maar dat is een onvoldoende garantie. De man die in Amerika veroordeeld is voor het e-mailcontact met het minderjarige meisje, zou in Nederland daarvoor nooit veroordeeld zijn. Desalniettemin heeft hij twee jaar in de VS vastgezet in afwachting van mogelijke teruglevering. Aan de uitlevering moet in individuele gevallen de voorwaarde van terugkeer worden verbonden. Er is nog een tweede reden om voorzichtig te zijn bij het uitleveren van mensen aan de VS. Drugshandelaren worden nogal eens gestraft met een gigantische boete, die betaald moet worden voordat eventueel teruglevering kan plaatsvinden.

De minister heeft zelf het specialiteitsbeginsel aan de orde gesteld. De VS blijkt dit beginsel in een specifieke zaak te hebben verlaten. Iemand werd veroordeeld op meer en andere feiten dan die welke ten grondslag lagen

aan het uitleveringsverzoek. Heeft de minister al een antwoord ontvangen op zijn reactie?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks) sluit zich in grote lijnen aan bij de heer De Wit. Ook zij vindt dat terughoudender moet worden omgegaan met uitlevering aan de VS vanwege het strafproces dat het land kent en de omstandigheden in de gevangenissen.

De rechter mag toetsen bij flagrante mensenrechtenschending. Ook in gevallen waarin de rechter onvoldoende geïnformeerd is, wordt na enige tijd alsnog ingestemd met uitlevering. Na beoordeling door de rechter moet de minister beslissen. De minister toetst echter marginaal, waarmee een gat in de toetsing lijkt te ontstaan. Wie controleert welke opsporingsmethoden zijn gehanteerd? De minister schrijft dat niet is aangetoond dat door buitenlandse opsporingsambtenaren ontoelaatbare praktijken worden gebruikt. Het is eenvoudigweg onbekend. Misschien zou in dezen het voorzorgbeginsel moeten gelden. Als het niet bekend is, moet je je onderdanen beschermen.

Uitlevering gebeurt in de veronderstelling dat de Amerikaanse rechter vervolgens inhoudelijk toetst, maar dat is nog maar de vraag. Bij plea bargaining in de VS wordt door de rechter maar heel marginaal getoetst. Bovendien zal hij de opsporingsmethode naar Amerikaans recht toetsen. Voor pseudo-koop gelden daar andere regels dan in Nederland. Voor de beoordeling van de zwaarte van het delict gelden verder nog andere maatstaven. De verdachte die bij de uitlevering in Nederland onvoldoende bescherming heeft genoten, wordt vervolgens in de Amerikaanse rechtszaal ook onvoldoende beschermd. Daar komt bij dat het EVRM, dat de verdachte in de Nederlandse situatie de ultieme rechtsbescherming zou bieden, in Amerika niet van kracht is. De oplossing ligt in een andere rol voor de minister. Nadat de rechter getoetst heeft, moet hij zelf veel actiever controleren in hoeverre de toets volledig is geweest.

De Uitleveringswet vereist dat een garantie voor teruglevering wordt gegeven. Het uitleveringsverdrag met Amerika kent die garantie niet. In 1991 is afgesproken dat de Amerikaanse regering een verzoek tot teruglevering welwillend zal bejegenen. De minister zegt dat het in het praktijk goed loopt. Dat is echter onvoldoende. Voor degene die uitgeleverd wordt, ontbreekt de rechtszekerheid dat hij kan terugkeren. Bovendien kan het lang duren. De welwillendheid van de Amerikaanse regering heeft geen rechtskracht en gaat niet boven de Uitleveringswet, die dus volledig van toepassing is. De minister dient in dezen ofwel de Uitleveringswet te volgen ofwel de onderhandelingen te heropenen om een terugkeer-garantie te verkrijgen. Zonder terugkeergarantie mag niet worden uitgeleverd.

De heer **Niederer** (VVD) bepleit uiterste terughoudendheid bij het doen van uitspraken over zaken die nog onder de rechter zijn. Verder vindt hij het verbazingwekkend dat zo specifiek de aandacht wordt gericht op uitlevering aan de VS, een fatsoenlijke, democratische rechtsstaat. Het sluiten van een uitleveringsverdrag is geen papieren exercitie. Het betekent ook dat feitelijk tot uitlevering moet worden overgegaan.

De VS dient bij het uitleveringsverzoek bewijsmateriaal te voegen. Door de Nederlandse uitleveringsrechter wordt dat conform het verdrag marginaal getoetst. Het buitenlandse opsporingsonderzoek staat in beginsel niet ter beoordeling van de Nederlandse uitleveringsrechter. Het is helder dat in andere landen andere opsporingsmethoden worden gebruikt dan in Nederland gebruikelijk is. Dat is echter geen grond om de uitlevering ontoelaatbaar te verklaren. Slechts wanneer sprake is van grove schending van de mensenrechten, kan dat wél gebeuren. Bij het Amerikaanse opsporingsonderzoek is dat niet aangetoond. Is dat in andere gevallen overigens wel gebeurd en, zo ja, om welke opsporingsmethoden ging het daarbij?

De **minister** zet de essenties van uitlevering van Nederlandse onderdanen in het algemeen en die aan de VS in het bijzonder uiteen. Om de internationale criminaliteit te bestrijden zullen politie en justitie in binnen- en buitenland intensief moeten samenwerken. Via (uitleverings)verdragen worden instrumenten ontwikkeld om deze samenwerking mogelijk te maken. Uitleveringsverdragen maken het onder voorwaarden mogelijk dat personen met het oog op strafvervolging of het ondergaan van een straf onder dwang aan een ander land worden overgedragen. Tot 1988 beperkte deze mogelijkheid zich tot vreemdelingen. Sindsdien is uitlevering van Nederlanders onder voorwaarden mogelijk. Deze uitbreiding werd noodzakelijk geacht omdat het, vanwege de complexiteit van onderzoeken naar deze vormen van criminaliteit en de betrokkenheid van vele daders uit verschillende landen, niet mogelijk is de vervolging van personen altijd in het land van herkomst te laten plaatsvinden. Om te voorkomen dat Nederlanders zich aan buitenlandse vervolging kunnen onttrekken door in Nederland te blijven, is de mogelijkheid tot uitlevering geschapen. Uitlevering geschiedt alleen met het oog op de vervolging van de persoon en onder de voorwaarde dat betrokkene, indien hij dat wil, een na uitlevering opgelegde vrijheidsstraf in Nederland kan ondergaan. Sinds 1988 is uitlevering van onderdanen aan de VS mogelijk. Met name door de toename van de uitvoer van xtc van Nederland naar de VS is de laatste jaren het aantal opsporingsonderzoeken en uitleveringsverzoeken toegenomen. Er is sprake van een forse toename van het aantal Nederlandse gedetineerden in de VS.

Het uitleveringsverdrag met de VS kent in beginsel een uitleveringsverplichting wanneer aan de verdragsvereisten is voldaan en zich geen weigeringsgronden voordoen. Voor de minister is er in het algemeen weinig beleidsruimte om niet tot uitlevering over te gaan. Ook in de uitleveringsrelatie met de VS geldt het internationaal erkende vertrouwensbeginsel. Dit houdt in dat erop mag worden vertrouwd dat de VS zich houdt aan de bepalingen van het uitleveringsverdrag, dat de Amerikaanse opsporing in overeenstemming met het eigen recht plaatsvindt en dat personen na uitlevering een eerlijk proces mogen verwachten. Tot nu toe is niet gebleken dat dit vertrouwen niet gerechtvaardigd was. Dit geldt ook voor de terugkeer van uitgeleverde Nederlandse onderdanen. Alle Nederlanders die na uitlevering en veroordeling een verzoek hebben gedaan hun straf in Nederland uit te zitten, zijn teruggekeerd. Hun Amerikaanse straf is in alle gevallen door de Nederlandse rechter in een Nederlandse straf omgezet.

Alleen Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Italië en Ierland hebben het EU-uitleveringsverdrag nog niet geratificeerd. Overigens komt het verdrag te vervallen wanneer het Europese arrestatiebevel in 2004 van kracht wordt.

Tot nu toe heeft Amerika geen eigen onderdanen aan Nederland uitgeleverd. In Nederlandse strafzaken is dit nog niet aan de orde geweest. Er is geen sprake van een beleidslijn.

In de notawisseling van 1991 zijn nadere afspraken gemaakt over de terugkeer van uitgeleverde Nederlanders. De VS heeft aangegeven dat er in beginsel geen bezwaar bestaat tegen overbrenging van Nederlanders om hun straf in Nederland te ondergaan. Verzoeken daartoe zullen welwillend in overweging worden genomen. Amerika acht zichzelf verplicht om inderdaad tot teruglevering over te gaan nadat strafvervolging is afgesloten. Tot op heden heeft altijd teruglevering plaatsgevonden. Nieuwe onderhandelingen om tot een echte garantie te komen zijn niet opportuun. Er zou wantrouwen mee worden uitgestraald, terwijl de praktijk dat wantrouwen niet wettigt. Een verdragswijziging is in dezen ook een veel te omslachtige procedure. Verdachten hebben gezien de praktijk geen reden om eraan te twijfelen dat na strafvervolging de strafexecutie in

Nederland zal plaatsvinden. Zij worden ervan op de hoogte gesteld dat zij zelf een verzoek om teruglevering moeten doen.

In kort geding is steeds aangegeven dat er weliswaar soms incidenten zijn, maar dat de situatie in het gevangeniswezen in de VS in het algemeen niet zodanig is, dat uitlevering moet worden geweigerd. Er is het vertrouwensbeginsel en bovendien kan en zal de minister van Buitenlandse Zaken de rechtsgang monitoren. Bij problemen zal erop worden aangedrongen dat de tenuitvoerlegging gedurende de strafvervolgingsperiode elders zal plaatsvinden. Er zijn in dit opzicht geen klachten bekend.

Altijd weer zijn er geruchten over het eigenmachtig optreden van buitenlandse opsporingsambtenaren in Nederland. Sinds 1 april is er een nieuwe richtlijn voor buitenlandse liaisonofficiëren. Men is zich er zeer wel van bewust dat men zich hieraan moet houden. Als er signalen zijn dat het niet goed gaat, wordt dat nagetrokken.

Wat betreft de zaak van de man met e-mailcontact met een minderjarige is Nederland van mening dat door de VS zonder Nederlandse toestemming opsporing in Nederland heeft plaatsgevonden, terwijl de Amerikanen van oordeel zijn dat slechts opsporing in Amerika is geschied. Nederland heeft de gang van zaken afgekeurd. Het probleem zal worden betrokken bij het onderwerp cybercrime en opsporing via internet.

In de door de heer De Wit aangevoerde gevallen waarin sprake zou zijn van anonieme getuigen, criminele informanten, telefoontaps en uitlokking heeft de rechter een oordeel uitgesproken. De criteria waaraan moet worden voldaan, zijn duidelijk in het verdrag vastgelegd.

Eerder is aangegeven waarom vervolging in het buitenland wenselijk kan zijn. Bij handel in verdovende middelen bevinden de slachtoffers zich in de VS, waardoor de rechtsorde aldaar is geschaad. Als xtc-pillen afkomstig uit Nederland in de VS aan mensen worden overhandigd, is dat gemakkelijker in de VS te bewijzen dan in Nederland.

In een concrete zaak zou het specialiteitsbeginsel zijn geschonden. Uit het desbetreffende Amerikaanse vonnis is gebleken dat de verdachte van de feiten is vrijgesproken waarvoor uitlevering niet was verzocht. Desgewenst zal de uitspraak en mogelijk het vonnis aan de commissie worden gezonden.

De rechter beslist over de toelaatbaarheid van uitlevering. Dit betreft vooral een juridisch-technisch onderzoek, waarbij de volgende vragen aan de orde komen. Voldoen de door het buitenland overgelegde stukken aan de eisen van het verdrag? Is sprake van dubbele strafbaarheid? Betreft het daadwerkelijk de door het buitenland gezochte persoon? Kan überhaupt sprake zijn van een vermoeden van schuld aan de feiten waarvoor de uitlevering wordt verzocht? Hoewel dat niet uit het verdrag voortvloeit, kan de rechter ook besluiten om niet uit te leveren omdat er gevaar bestaat voor flagrante mensenrechtenschending. Ooit heeft de rechter om die reden zo'n uitspraak gedaan.

De minister moet meer oordelen over de juridische en politieke aspecten van de uitlevering. Daarbij moet in het bijzonder worden gedacht aan de hardheid voor de betrokken persoon, omdat deze bijvoorbeeld ernstig ziek is of een hoge ouderdom heeft bereikt. Ook is het mogelijk dat vervolging in Nederland de voorkeur verdient, bijvoorbeeld indien het delict geheel in Nederland heeft plaatsgevonden. Verder kan ook de minister met het oog op een dreigende flagrante mensenrechtenschending uitlevering weigeren. Dit heeft zich ooit voorgedaan, zij het niet in de relatie met de VS.

Als de verdachte het niet eens is met uitlevering, kan hij in kort geding gaan, dat over het algemeen in Nederland mag worden afgewacht. Dat geldt niet voor een eventueel hoger beroep. Na de veroordeling wordt de delinquent teruggeleverd, waarna strafomzetting plaatsvindt. Het is dan mogelijk dat iemand die in de VS 20 jaar heeft gekregen, in Nederland een straf van 2 jaar krijgt opgelegd.

In het algemeen speelt het buitenlandse opsporingsonderzoek geen rol in de uitleveringsprocedure. Het aangaan van een verdragsrelatie houdt impliciet in dat vertrouwen bestaat in het buitenlandse rechtssysteem. Dat geldt ook voor de behandeling van Amerikaanse uitleveringsverzoeken. Het Amerikaanse onderzoek en de waardering van het bewijsmateriaal staan ter beoordeling van de Amerikaanse rechter. Ook wanneer methoden zijn toegepast die wel in de VS maar niet in Nederland zijn toegelaten, behoeft dit niet aan de uitlevering in de weg te staan. Het vertrouwensbeginsel brengt met zich mee dat erop mag worden vertrouwd dat het buitenlandse onderzoek conform de eigen wetgeving geschiedt en dat daarbij de elementaire mensenrechten in acht worden genomen. Indien blijkt dat in het buitenland een opsporingsonderzoek heeft plaatsgevonden dat de opgeëiste persoon door uitlevering blootstelt aan een risico van flagrante schending van de mensenrechten, kan van uitlevering worden afgezien.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van Oven** (PvdA) steunt het systeem waarbij uitlevering mogelijk is om grensoverschrijdende criminaliteit beter te bestrijden. Met het verdrag is vertrouwen uitgesproken in een andere rechtscultuur. Die andere rechtscultuur moet vervolgens wel aan voortdurende toetsing onderhevig zijn.

De notawisseling van 1991 komt niet volledig tegemoet aan de vereiste terugkeergarantie. De minister dient in contact met de Amerikanen tot een nadere invulling te komen van de woorden «in beginsel», opdat de praktijk in overeenstemming zal zijn met de memorie van toelichting bij de WOTS. Het resultaat van die bespreking dient vanzelfsprekend naar de Kamer te worden gestuurd.

De heer **Dittrich** (D66) constateert dat in de brief van de minister gesproken wordt van «een terugkeergarantie in de praktijk» en vindt dat te mager. Er moet in elk individueel geval een garantie zijn.

Conform het verdrag is uitlevering aan de VS mogelijk van iemand die verdacht wordt van strafbare feiten die zich geheel of gedeeltelijk in Nederland hebben afgespeeld. Nederland moet ervoor kiezen om voor strafbare feiten die zich geheel of gedeeltelijk op Nederlands grondgebied hebben afgespeeld, niet uit te leveren. Sinds de totstandkoming van het verdrag zijn met de VS nadere afspraken gemaakt, bijvoorbeeld inzake de bestrijding van xtc. Als gevolg daarvan vinden meer uitleveringen plaats. Voor een volksvertegenwoordiger mag dat reden zijn om voor bijstelling te pleiten.

Is het vragen om uitlevering van iemand die tien jaar geleden iets verkeerd heeft gedaan in de VS, voor de minister geen reden om niet mee te werken aan uitlevering, omdat zo iets in Nederland absoluut tot niet-ontvankelijkheid zou hebben geleid?

De heer **De Wit** (SP) wijst op het politieke aspect van de uitlevering van verdachten van xtc-handel. In de brief van de minister van Buitenlandse Zaken van 19 maart 2002 wordt een relatie gelegd tussen drugshandel en terrorisme. Nederland moet op eigen benen blijven staan. De toetsing van de rechter op het punt van flagrante schending van de mensenrechten komt in de praktijk onvoldoende tot haar recht. De marginale toets van de minister voegt daaraan te weinig toe. Verder dient er helderheid te komen over een echte terugkeergarantie.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks) vindt de snelle stijging van het aantal uitleveringen aan de VS opvallend. Dat heeft te maken met de xtc-handel, maar is ook een gevolg van de eerder gemaakte afspraken om de samenwerking op het gebied van de bestrijding van drugshandel te intensiveren.

De wens om mee te werken, bijvoorbeeld aan uitlevering, en om in een zeer beperkt aantal gevallen vervolging in Nederland te laten plaatsvinden, lijkt ingegeven door de wens om de samenwerking met de VS verder te intensiveren. Het gebruik van ongeoorloofde opsporingsmethoden verdient echt meer aandacht. Als niet zeker is dat de juiste opsporingsmethoden zijn gebruikt, moet terughoudendheid worden betracht bij uitlevering. Mensen worden dan namelijk blootgesteld aan een vervolging die in Nederland niet toelaatbaar is. De minister kiest niet voor een ruime toetsingsbevoegdheid. Vervolging dient in Nederland plaats te vinden indien de feiten geheel of gedeeltelijk in Nederland hebben plaatsgevonden. In zo'n geval moet uitlevering worden verhindert. De minister verwijst naar het aantal procedures dat vóór uitlevering kan worden gevoerd, maar hij verdedigt zich niet op de aard van de beoordeling door de rechter en de minister. Dat is een probleem omdat beiden marginaal toetsen. Gevoegd bij het ontbreken van een terugkeergarantie, is het de vraag of het verstandig is om voort te gaan met het op deze manier uitleveren van mensen aan de VS.

De heer **Niederer** (VVD) heeft geen behoefte aan aanscherping van de terugkeergarantie. De minister heeft aangegeven dat in de praktijk terugkeer plaatsvindt. Het is dan niet hoffelijk jegens de Amerikaanse vrienden om opnieuw te willen onderhandelen.

De **minister** wijst erop dat de memorie van toelichting bij de WOTS zich richtte op de uitlevering aan Europese landen. Het Europese uitleveringsverdrag kent namelijk de bepaling dat onderdanen niet worden uitgeleverd. Daarom wordt in de memorie van toelichting een garantie per geval vereist. Het verdrag met de VS verplicht wél tot uitlevering. De notawisseling heeft als resultaat gehad dat «in beginsel» wordt teruggeleverd. Dit voorkomt bureaucratische briefwisselingen per individueel geval. De Amerikanen weten heel goed dat Nederland ervan uitgaat dat wordt teruggeleverd. Langs diplomatieke weg zal er steeds weer op worden gewezen dat dit belangrijk is. Een motie van wantrouwen zou niet effectief zijn. In het gesprek met de Amerikaanse minister van justitie is de terugkeergarantie een van de onderwerpen geweest. Binnen een redelijke termijn zal de Kamer informatie worden verstrekt over de manier waarop het begrip «in beginsel» nader kan worden gedefinieerd. Bij het verzoek om uitlevering na een periode van elf jaar hebben de Amerikaanse autoriteiten aangegeven dat het veel moeite en tijd heeft gekost om betrokkene te traceren. Er is geen sprake van verjaring. Verder is geen van de weigeringsgronden van toepassing. Mevrouw Halsema meent dat onvoldoende toetsing plaatsvindt. Haar standpunt lijkt op een omgekeerde bewijslast: de rechters moeten bewijzen dat er niets onrechtmatig is gebeurd. Men dient ervan uit te gaan dat zaken goed zijn verlopen, tenzij het tegendeel aannemelijk is. Nogmaals, er wordt op gelet, maar tot nu toe is niet gebleken dat op enigerlei wijze oneigenlijk gebruik van het verdrag wordt gemaakt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Swildens-Rozendaal

De wnd. griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Beuker